

“Känner man trygghet att man får vara på en plats, känner vi att den sociala hållbarheten ökar”

- Att planera för sociala interaktioner som landskapsarkitekt inom ramen för Slakthusområdets planprogram.
-

Téa Capelle

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Uppsala 2023

“Känner man trygghet att man får vara på en plats, känner vi att den sociala hållbarheten ökar”

- Att planera för sociala interaktioner som landskapsarkitekt inom ramen för Slakthusområdets planprogram

“If you feel safe to be in a place, we feel that social sustainability increases”

- Planning for social interactions as a landscape architect within the framework of the Slakthus area planning program

Téa Capelle

Handledare: Sara Westerdahl, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land.

Examinator: Viveka Hoff, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land.

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0861
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2023
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: sociala interaktioner, social hållbarhet, Slakthusområdet, landskapsarkitektur, planering, segregation, urbanism, öppet system, stängt system, nödvändiga aktiviteter, frivilliga aktiviteter, sociala aktiviteter, öppen stad

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Avdelningen landskapsarkitektur

Sammanfattning

Sociala interaktioner anses vara en viktig del för att skapa en inkluderande och socialt hållbar stad. I Stockholm stad har segregationen ökat och möjligheterna till möten mellan olika grupper minskat. Men forskning visar att det finns möjlighet att planera för social interaktion mellan grupper i stadens offentliga rum. Här har landskapsarkitekter en viktig roll. I studien genomförs en semistrukturerad intervju med två landskapsarkitekter som arbetar med planprogrammet för Slakthusområdet. Intervjufrågorna fokuserar på om och i så fall hur de planerar och gestaltar en offentlig miljö som främjar sociala interaktioner. Slakthusområdet är intressant eftersom visionen är att bygga en integrerad stadsdel med ett rikt heterogent stadsliv. Den transkriberade intervjun har tematiserats och analyserats med utgångspunkt i stadsplaneraren Jan Gehls teorier för utomhusaktiviteter samt sociologen Richard Sennetts tankar om öppna och slutna system. Gehl vill underlätta mötet med andra i staden. Han definierar olika aktiviteter: nödvändiga, frivilliga och sociala som alla är viktiga för sociala interaktioner. Sennetts utgår från friktionen som uppstår i staden som fysisk plats och som en levande mänsklig miljö. I ett öppet system tar stadsplaneringen hänsyn till oförutsedda förändringar och mötet mellan stadsplaneraren och de som bor och rör sig i staden.

Nyckelord: sociala interaktioner, social hållbarhet, Slakthusområdet, landskapsarkitektur, planering, segregation, urbanism, öppet system, stängt system, nödvändiga aktiviteter, frivilliga aktiviteter, sociala aktiviteter, öppen stad

Abstract

Social interactions are considered a key component in creating an inclusive and socially sustainable city. In the city of Stockholm, segregation has increased and opportunities for encounters between different groups have decreased. But research shows that there is an opportunity to plan for social interaction between groups in the city's public spaces. In this respect, landscape architects have an important role. The study involves a semi-structured interview with two landscape architects working on the planning programme for the Slakthus area. The interview questions focus on whether, and if so how, they plan and design a public environment that promotes social interactions. The Slakthus area is interesting because the vision is to build an integrated district with a rich heterogeneous urban life. The transcribed interview has been thematised and analysed based on urban planner Jan Gehl's theories of outdoor activities and sociologist Richard Sennett's thoughts of open and closed systems. Gehl wants to facilitate encounters with others in the city. He defines different activities: necessary, voluntary, and social, all of which are important for social interactions. Sennetts starts from the friction that occurs in the city as a physical place and as a living human environment. In an open system, urban planning takes into account unforeseen changes and the encounter between the urban planner and the people living and moving in the city.

Keywords: social interactions, social sustainability, Slakthus area, landscape architecture, planning, segregation, urbanism, open system, closed system, necessary activities, voluntary activities, social activities, open city

Innehållsförteckning

1.	Introduktion	6
1.1	Bakgrund	6
1.1.1	Slakthusområdet	8
1.1.2	Planprogram för Slakthusområdet.....	8
1.2	Problemformulering, syfte och frågeställningar.....	10
1.2.1	Problemformulering.....	10
1.2.2	Syfte	10
1.2.3	Frågeställningar	11
2.	Litteraturoversikt.....	12
2.1	Sociala interaktioner ur Gehls perspektiv	12
2.1.1	Att blanda aktiviteter i städers offentliga rum	12
2.1.2	Att skapa semi-offentliga utrymmen	14
2.2	Att öppna upp staden ur Sennetts perspektiv.....	14
2.2.1	Paradoxen att både lyssna på och utmana hur människor vill bo	15
2.2.2	Öppna system och slutna system	15
3.	Metod	17
4.	Resultat, analys och diskussion.....	19
4.1	Marken.....	20
4.2	Flödet	21
4.3	Funktioner.....	23
4.4	Projektledning.....	26
5.	Reflektion.....	28
	Referenser	29
	Tack	32
	Bilaga 1	33
	Bilaga 2.....	33

1. Introduktion

Inom våra hem är mellanmännsliga möten förutsägbara. De som kliver in genom dörren är för det mesta människor vi redan känner. Utanför hemmet, i staden, kan däremot nya möten ske. Dessa spontana interaktioner kan stimulera och ge förståelse för vårt samhälle (Gehl 2011). Gehl menar att stadens fysiska ramverk inte har en direkt påverkan på de sociala aktiviteternas kvalitet. Gehl, Sennett och andra anser trots det att landskapsarkitekten i sin roll som gestaltare av offentliga utrymmen kan påverka människors möjlighet att höras, synas och mötas.

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) har som uppgift att fastställa globala mål för att utrota fattigdomen, minska ojämlikheten och främja fredliga och hållbara samhällen (UNDP 2021). Den här studien faller under mål 11, som beskriver vikten av inkluderande och innovativ stadsplanering (UNDP 2021) för utvecklingen av hållbara städer och samhällen. Studien är också i linje med mål 10, som beskriver vikten av att ingen lämnas efter i samhällsutvecklingen. Målet är ett samhälle där alla olika grupper av människor i samhället, oavsett om de är etniska, religiösa, åldersmässiga, könsmässiga eller andra målgrupper, måste inkluderas.

Den här studien visar hur två landskapsarkitekter resonerar runt sociala interaktioner under planeringsstadiet av Slakthusområdet, ett pågående projekt i Stockholm.

1.1 Bakgrund

I bakgrunden beskrivs först generellt olika tankar om hur sociala interaktioner kan verka för en integrerad stadsbild, främst utifrån teorier av Gehl och Sennett. Därefter beskrivs mer specifikt Slakthusområdet i Stockholm och dess planprogram. Till sist förs ett resonemang om segregation i Stockholm.

Hösten 2022 kommer svenska medborgare att gå till val. En av de viktigaste frågorna är den om integration/segregation enligt bland annat en undersökning gjord av Novus (2022). Det finns många dimensioner som spelar in i den segregation som uppstått i just Stockholm.

Dessa villkor delas i rapporten *Skillnadernas Stockholm* (Bremberg et al 2015) in i fem kategorier; välbefinnande och hälsa, uppväxtvillkor och utbildning, arbete och försörjning, boende och stadsmiljö och sist demokrati och trygghet. I denna studie undersöks landskapsarkitektens roll inom social hållbarhet, det vill säga boende och stadsmiljö.

Trots den ökade segregationen i Stockholm, kan stadens framtida offentliga utrymmen bidra med sociala interaktioner, där människor med många olikheter kan samlas på samma platser och på så sätt mötas.

Gehl menar att ett kvalitativt stadsliv måste skapa möjligheter till nya och oförutsägbara kontakter. Dessa spontana interaktioner i det offentliga rummet kan ge alla värdefull information om livet runt omkring dem och om de människor som bor i deras grannskap (Gehl 2011) och på så sätt främja integrationen.

Enligt Sennett (2019) kräver en större social integration att stadens invånare accepterar de friktioner som mångfalden medför. Att hantera de friktioner som uppstår på grund av olikheter är oftast en källa till frustration för människor och kräver därför inläring. Sennett menar att det är här stads- och landskapsarkitekter måste arbeta. Enligt Sennett måste det offentliga rummet paradoxalt nog bidra till att skapa en acceptabel nivå av friktion mellan olika sociala grupper för att främja inläringen av att "leva tillsammans".

Forskning visar att bland annat landskapsarkitekter har en betydande roll för att skapa dessa integrerade mötesplatser. Jonathan Rokem och Laura Vaughan (2019) skriver kring forskning gjord i svenska städer, som visar att just offentliga utrymmen spelar en mycket viktig roll för att möjliggöra heterogena mötesplatser, trots segregerade städer (Rokem och Vaughan 2019 se Legeby 2013; Legeby et al. 2015). De skriver också att;

"Central public spaces create heterogeneous co-presences since they attract movement from diverse parts of the city, 'facilitating good conditions for exchange in these co-presences of difference, whether it is exchange of a social, economic, or informational kind'" (Rokem och Vaughan 2019 se Sarraf, 2015: 97).

Vidare nämns i Rokem och Vaughans studie att den ökande segregationen är en anledning till varför just sociala interaktioner är viktiga i våra samhällen. Rokem och Vaughan skriver, *"Mixing in public space provides opportunities to experience*

and recognise people from other backgrounds; to create everyday encounters” (Rokem och Vaughan 2019:6 se, Franze’n 2009; Valentine 2008).

1.1.1 Slakthusområdet

Slakthusområdet är som beskrivet av Stockholm Stad (2017) ett arkitektoniskt tidsdokument och en unik plats. Byggnaderna som uppfördes i jugendstil mellan år 1906–1912 efter Gustav Wickmans ritningar gör platsen estetiskt utstickande. Området centrerades av den huvudfunktion som då var boskapsslakt och livsmedelsproduktion, vilket styrde den planstruktur som blev till och avsaknaden av naturliga kopplingar till dess omgivning.

Slakthusområdet har numera utvecklats till en plats med flera olika verksamheter, där den tydliga kopplingen till mat och gastronomi samsas med bland annat arkitekter, konstnärer och skolor. Globenområdet som befinner sig intill är en av Stockholm Stads största evenemangsområden och bjuder in många olika besökare (Stockholm Stad 2017).

1.1.2 Planprogram för Slakthusområdet

Att just Slakthusområdet valdes ut som objekt i den här studien beror på de många sociala kvaliteter som lyfts fram i planprogrammet: *Program för Slakthusområdet* (Stockholm Stad 2017).

Slakthusområdets startpromemoria började år 2011, år 2018–19 godkändes den första etappens detaljplan och cirka år 2030 beräknas Slakthusområdet vara färdigställt (Stockholm Stad 2017)

Slakthusområdet kommer att tillhöra en ny stadsdel vid namn Söderstaden. Termen Söderstaden baseras på Stockholm stads vision om att skapa en tätare och mer mångfunktionell stadsmiljö där olika idrotts-, kultur-, och nöjesevenemang ska samsas med bostäder, kontor, handel och service.

Tanken är att skapa en starkare integrering mellan södra Stockholms olika stadsdelar, där Söderstaden delas in i fyra delområden. Slakthusområdet är en av dessa (Stockholm Stad 2017).

Strukturplanen möjliggör för 3900–4200 bostäder, en mångfald av verksamheter och nya offentliga mötesplatser. Möjligheten att cykla, gå och resa kollektivt ska

prioriteras. Allt ovan ska samtidigt göras med respekt för den värdefulla miljö som Slakthusområdet är i dagsläget (Stockholm Stad 2017).

De intervjuade landskapsarkitekterna i denna studie bör förhålla sig till programplanen samt de tillhörande fördjupade kvalitetsprogrammen. Programmet är inte juridiskt bindande men vid avsteg från programmet bör det motiveras i detaljplanerna (Stockholm Stad 2017).

1.1.3. Segregation i Stockholm

I *Program för Slakthusområdet* lyfts bland annat begrepp som social hållbarhet och önskan om att skapa ett rikt och integrerat stadsliv, men även mer detaljerade ambitioner angående exempelvis stadsrummen, parker och gatumarken som mötesplats.

Önskan om ett starkare integrerat Stockholm i projektet Slakthusområdet är inspirerat från rapporten *Skillnadernas Stockholm* (Bremberg et al 2015) där stadens invånares livskvalité undersökts inom ramen för en social hållbar stad.

Rapporten *Skillnadernas Stockholm* visar att segregationen i Stockholm har ökat och att förutsättningarna för möten mellan människor med olika bakgrund har minskat i vardagslivet.

En utmaning som är relevant för *Program för Slakthusområdet*, eftersom nya bostäder kommer att byggas, är enligt Henrik Weston (2021) att nyproduktion inte är tillgängligt för alla på grund av de höga hyrorna och kostnaderna (Weston 2021). Något som även Roger Andersson, Åsa Bråmås och Emma Holmqvist (2010) bekräftar, där de poängterar att svenska ansatser fokuserar mer på att öka arbetstillfällena i utvalda områden för att öka områdets kapital. Snarare än att tillgängliggöra en blandning av bostäder för att på så sätt få ett varierande grannskap som de menar attraherar olika typer av hushåll (Andersson, Bråmås och Holmqvist 2010). Detta väcker tankar kring vilka möjligheter landskapsarkitekter har att skapa denna variation i offentliga utrymmena när bostadssituationen är så låst.

Rapporten *Skillnadernas Stockholm* (Bremberg et al 2015) menar att det finns ett tydligt mönster i hur man flyttar beroende av individens ekonomi och skriver; "Förenklat kan man säga att de med relativt höga inkomster flyttar till innerstaden och till villaområden, och de med lägst inkomster huvudsakligen till hyresrätter i stadens yttre delar. Att hyresrätterna blivit färre och mer koncentrerade till stadens yttre delar har också medfört en viss inlåsnings effekt (Bremberg et al 2015:59)".

De koncentrerade områden av människor med lägre inkomster visar sig även korrelera med lägre sysselsättningsgrad och lägre utbildningsnivåer bland invånarna. En alltmer växande grupp av människor är utrikesfödda och rapporten (Bremberg et al 2015:59) menar att det på sikt kan riskera en förstärkt stigmatisering av enskilda områden och grupper.

1.2 Problemformulering, syfte och frågeställningar

I detta stycke presenteras studiens problemformuleringar, syfte och frågeställningar.

1.2.1 Problemformulering

I Stockholm har frågor som rör social hållbarhet av flera anledningar blivit alltmer betydelsefulla. Det kommer att bli allt svårare för samhället och politikerna på kommunal och regional nivå att ignorera problemen med segregation i städerna.

Debatten fokuserar på den segregation som bostadsorten medför. En mer lovande väg tycks dock vara möjlig genom att uppmuntra interaktion mellan olika sociala grupper i stadens öppna rum. Landskapsarkitekten har möjlighet att i sin yrkesroll påverka de sociala interaktionerna i ett område. Den professionella kunskap som byggs upp bör kunna kommuniceras med andra och därför är det viktigt att medvetandegöra begrepp och resonemang som förs av landskapsarkitekter.

Slakthusområdet erbjuder genom planprogrammet flera möjligheter för landskapsarkitekter att organisera den offentliga miljön för att uppmuntra till social interaktion. Därför valdes Slakthusområdet som ett lämpligt planprogram att studera.

1.2.2 Syfte

Syftet med den här studien är att ge en mer konkret bild av möjligheterna för två handläggande landskapsarkitekter att utifrån planprogrammet för Slakthusområdet organisera den offentliga miljön för att uppmuntra till social interaktion. Information som kan användas för fortsatta fördjupande studier för att öka förståelsen för styrkor och svagheter i planeringsförfarandet, främst för Slakthusområdet, men även andra liknande projekt.

1.2.3 Frågeställningar

Studiens frågeställningar:

- är de två landskapsarkitekterna medvetna om den roll de kan spela för att skapa social hållbarhet, och främst sociala interaktioner när de planerar den fysiska miljön,
- och i de fall de är medvetna om denna roll, på vilket sätt resonerar de för att uppnå detta mål,
- kan Gehls och Sennetts koncept förklara hur dessa arkitekter, mer eller mindre medvetet, försöker främja sociala interaktioner?

2. Litteraturöversikt

I litteraturöversikten presenteras det teoretiska ramverk och de tankar och resonemang som huvudsakligen har använts som förklaringsmodeller vid analysen av samtalet med landskapsarkitekterna. Gehls indelning i tre olika typer av aktiviteter samt Sennetts begrepp öppna och slutna system förklaras.

2.1 Sociala interaktioner ur Gehls perspektiv

Gehl (2011) skriver om hur vi människor kan interagera med varandra genom olika intensitet. Han beskriver aktiva relationer mellan exempelvis nära vänner till passiva mänskliga kontakter som exempelvis kan vara en förbipasserande främling.

Ett kvalitativt stadsliv motsätter sig vad Gehl (2011) kallar för en livlös stad. Det minskar den ansträngning som krävs för att träffa andra, kända som okända. Att få möjligheten att se och höra andra spontant ger möjligheten till oförutsägbara nya kontakter. Det skapar även tillfällen att få värdefull information om de människor som lever i ens område (Gehl 2011).

Oavsett om mötena är passiva eller aktiva menar Gehl (2011) att de är viktiga former av kontakter för starten av mer omfattande sociala aktiviteter.

2.1.1 Att blanda aktiviteter i städers offentliga rum

För att förstå hur vi människor använder oss av städers offentliga rum kategoriserar Gehl (2011) tre olika utomhusaktiviteter:

Nödvändiga aktiviteter

Inkluderar de vardagliga aktiviteter som är oss nödvändiga, som exempelvis att ta sig till kollektivtrafiken, utträtta ärenden eller vänta på en person. Dessa aktiviteter förblir mer eller mindre oberoende av den fysiska utemiljön eftersom det är vardagliga måsten.

Frivilliga aktiviteter

När tid och plats tillåter finns de aktiviteter som finns tillgängliga för de som vill, exempelvis frivilliga promenader och att sitta ute i syfte att avnjuta solen. Dessa aktiviteter är beroende av en god fysisk utemiljö och sker i större utsträckning när vädret och platsen är inbjudande. Gehl (2011) menar att sådana platser kan leda vidare till mer komplexa sociala interaktioner utomhus.

Sociala aktiviteter

Dessa aktiviteter är beroende av närvaron av människor i stadens offentliga rum. Vi ser, hör och hälsar på varandra. Aktiviteterna sker spontant eftersom vi rör oss på samma platser. De sociala aktiviteterna varierar beroende på de offentliga utrymmenas kontext, generellt är de sociala interaktionerna mer ytliga i stadscentrum än exempelvis bostadskvarter.

De nödvändiga aktiviteterna är precis som det låter något fundamentalt för att en stad ska fungera. Om det dessutom finns frivilliga och sociala aktiviteter öppnas nya dimensioner av stadslivet. Människor stannar, ser sig omkring, äter och använder sig av platsen under längre tid, vilket ger den chans för sociala interaktioner att utvecklas.

Många moderna städer har blivit funktionsseparerade på grund av industrialismen med exempelvis bostadsområden som avskilts från stadens olika funktioner. Det har lett till ett enformigt stadsliv som hindrar vad Gehl (2011) poängterar är ett viktigt mänskligt behov, det vill säga en blandning av alla tre aktiviteter.

Detta kan konkretiseras på olika sätt, bland annat skriver Gehl (2011) om undersökningar kring bostadsområden där barn tenderar att leka mer på gatan, parkeringar och vid entréerna till bostäderna än i de "gömda" bakgårdarna där det finns en avsaknad av att se aktivitet och människor runt omkring. Andra undersökningar har även gjorts. I en studie i Tivoli Garden i Köpenhamn utförd av arkitekten John Lyle, upptäcktes att de bänkar som användes mest frekvent var de som var placerade vid parkens huvudväg där det fanns högst mänsklig aktivitet (Gehl 2011).

Mycket tyder på att platser med hög närvaro av andra lockar den stora majoriteten människor. Gehl sammanfattar detta genom att skriva, "*A summary of observation and investigations shows that people and human activity are the greatest object of attention and interest.*" (Gehl 2011:29)

Stads- och landskapsarkitekter har i planeringsfasen flera möjligheter att organisera för alla tre aktivitetsgrupperna. Gehl (2011) skriver att det krävs en mångfald av funktioner för att en variation av människor ska ta sig till en och samma plats, men

att man nödvändigtvis inte måste helt motsätta sig den funktionsseparerade staden. Snarare bidrar det offentliga utrymmet med funktioner för både människor som bor på platsen, men även för de som ska ta sig dit. På så sätt möts människor trots att de har olika anledningar att befinna sig på en viss plats.

2.1.2 Att skapa semi-offentliga utrymmen

För att minska den ansträngning som krävs för att träffa andra, kända som okända krävs också att människor vågar och kan ta sig till det offentliga utrymmet. Gehl (2011) anser att man bör upprätta olika grader mellan privat (exempelvis en balkong) och offentligt (exempelvis ett centrum).

Det offentliga ter sig annorlunda beroende på om man befinner sig i ett stadscentrum eller i en bostadsgård, och kan därmed variera från offentligt till semi-offentligt, men Gehl menar just att denna variation är viktig.

Dessa övergångar mellan semi-offentliga, intima och det familjära utrymmet närmast ens bostad bidrar med trygghet och gör att människor vågar använda sig av de mer offentliga utrymmena.

Detta tack vare närvaron av grannskapet, som man lärt känna genom de semi-offentliga utrymmen, och på så sätt skapat ett kollektivt ansvar gentemot varandra (Gehl 2011). För att de sociala interaktionerna ska kunna ske, krävs både att de boende, precis som besökarna vågar ta sig an de offentliga utrymmena.

2.2 Att öppna upp staden ur Sennetts perspektiv

Sennett (2019) berör bland annat den urbana staden och kontrasterna mellan privat och offentligt. Snarare än att utveckla teorier och konkreta metoder så presenterar han sina tankar om hur stadsplanering formar vårt sätt att förhålla oss till varandra. För Sennett bör en stad ha förmågan att normalisera mötet med den andre och vara en plats där vi tolererar dem som är annorlunda. Frågan han ställer är om det är möjligt att planera en stad så att dessa möten blir så många som möjligt.

Sennett (2019) skiljer på en stads uppbyggda miljö, *la ville*, och dess sociala miljö, *la cité*. Medan den uppbyggda miljön består av gator, byggnader och olika stadsdelar så utgörs den sociala miljön av människors gemenskap, sedvänjor och traditioner. Han resonerar kring utmaningarna det innebär att skapa en bra miljö både när det gäller stadens struktur och människors sociala liv, en gata är inte bara själva gatan med körbanor och trottoarer utan också de människor som rör sig på den.

2.2.1 Paradoxen att både lyssna på och utmana hur människor vill bo

Sennett hävdar att hur människor vill bo bör spegla sig i hur städerna byggs. Stadsplanerare och arkitekter bör hantera de komplexa förhållandena mellan den byggda miljön och hur folk vill leva i miljön. Om stadsplanerare får för mycket kontroll lider *la cité* och på samma sätt lider *la ville* om medborgarna får för mycket kontroll.

Sennett (2019) poängterar att idén om en öppen stad det vill säga en stad som främjar jämlikhet och olikheter döljer en paradox. Sennett menar att den öppna staden inte översätts lika enkelt i verkligheten.

När människor med olika värderingar lever tillsammans skapas friktion. Även om stadsplanerarens önskar att bostadsområden ska ha en mångfald finns de som vägrar bo granne med andra som inte är som de själva.

En friktion som Sennett (2019) förklarar betyder att det ibland är nödvändigt att stå emot folkets vilja för att motsätta sig segregerade städer, och skapa den öppna staden.

2.2.2 Öppna system och slutna system

För att hantera denna paradox – att stå emot folkets vilja och lyssna på folkets vilja - utvecklar Sennett begreppet öppet system. Detta kan bidra till att balansera det initiativ som lämnas till stadens användare och landskapsarkitektens initiativ.

För att mer djupgående förstå Sennetts (2013) tankar om hur man skapar en öppen stad som uppmuntrar till social interaktion, identifierar han två tillvägagångssätt; öppet system (*the open system*) och slutet system (*the closed system*).

Ett slutet system är förutbestämt och på så sätt redan fullt programmerad. Sennett (2013) menar vidare att ett sådant system följer en linjär utveckling. Det vill säga oförutsägbara problem eller ändringar sker kalkylerat. Resultatet av vad Sennett kallar för ett statiskt tillstånd, leder till en homogen stad, där utrymmet för en förändringsprocess blir snålt. Det slutna systemet är anpassningsbart inom sin specialiserade funktion, men hindrar därmed möjligheten för en ny utveckling med initiativ från stadens användare.

I motsats till det förutsedda är det öppna systemet oförutsett. Trots välplanerad menar Sennett (2013) att det öppna systemet lämnar utrymme för just oförutsedda förändringar. Ett öppet system skapas genom en icke-linjär planeringsprocess som möjliggör omorientering och möjlighet till förbättring. Ett exempel på detta som Sennett ger är gatufasader. Trots att fastigheter är statiska när de väl byggts upp är det viktigt att bevara möjligheten att relationen till fasaden kan ändras, så att de bosatta kan sätta sin egen prägel och även ge chansen för framtida förändringar, ett sådant exempel är utrymme för lokaler på bottenplan. En oväntad förändring kan antingen vara något att välkomna, men även något att avvisa. Ett exempel på en oväntad förändring som han ger är när Haussmann i mitten av 1800-talet byggde breda boulevarder genom Paris för att på så sätt underlätta för militären att slå ner upproriska arbetares barrikader. En oväntad förändring blev ett blomstrande gatuliv där medborgarna kunde flanera och studera alla skyltfönster. På så sätt ges möjlighet att lära sig av både en lyckad och misslyckad öppen planering och gestaltning (Sennett 2019).

Ett praktiskt sätt att vägleda människor och samtidigt ge dem stor frihet är att använda markörer. Sennett (2019) beskriver att när Sixtus V år 1585 valts till påve satte han igång att bygga Rom. Det var viktigt att markera en punkt mot vilken pilgrimerna kunde röra sig. Obeliskerna visade på en väg framåt, samtidigt som människor kunde ströva omkring som de ville, söka upp olika stadsdelar och marknader, och beblanda sig med mängden av människor utan att förlora orienteringen.

3. Metod

I den här studien ges en konkret bild av om och i så fall hur två landskapsarkitekter planerar en offentlig miljö som främjar sociala interaktioner (frågeställning 1 och 2). De två landskapsarkitekterna som intervjuades valdes ut eftersom de arbetar på en av byråerna som har i uppdrag att planera delar av Slakthusområdet. Planprogrammet för Slakthusområdet valdes i sin tur ut eftersom det här finns en uttalad ambition att arbeta för social hållbarhet.

De intervjuade kontaktades via mejl där studiens syfte presenterades och samtyckesblanketter bifogades. Blanketten berör samtycke och information för deltagande samt personuppgiftsbehandling i studentarbete vid SLU, bilaga 2.

För att lämna utrymme för resonemang valdes den semistrukturerade intervjun som metod. Som William C. Adams (2015) beskriver är metoden fördelaktig eftersom den ger frihet, där följdfrågor kan ställas och varje person får berätta om sina individuella tankar och åsikter. Metoden ger också utrymme för okända men viktiga frågor som någon utanför det professionella området inte kunnat förutsäga (Adams 2015). Adams (2015) beskriver vidare att en semistrukturerad intervju är tidskrävande och att de öppna frågorna ofta resulterar i stora mängder material att transkribera. Det visade sig stämma även i detta fall.

Den semistrukturerade intervjun utfördes i grupp under ett tillfälle. Intervjun spelades in på landskapsarkitekternas kontor i syfte att kunna transkribera innehållet i senare skede och välja ut relevant information för studien. Slakthusområdets planprogram användes som medel för att orientera sig under intervjun. De intervjuade är anonyma eftersom personlig information inte är relevant för studien. I transkriberingen har bara mindre grammatiska ändringar gjorts för läsförståelsens skull. Efter transkribering har intervjun tematiserats i syfte att kunna applicera Gehl och Sennetts teorier (frågeställning 3).

Tidsplanen gjorde det inte möjligt att intervju fler än två personer och bara ett intervjutillfälle hanns med. Om mer tid funnits hade möjligheten att fördjupa och utöka antalet intervjuade gett en bredare bild av landskapsarkitektens perspektiv. En gynnsam omständighet var att de två handläggande landskapsarkitekterna

ansvarade för olika etapper i Slakthusområdet. De gjorde att de hade stött på olika problem och möjligheter i arbetet.

Gruppintervjun gav å ena sidan tillfälle för landskapsarkitekterna att flika in i varandras konversationer och hjälpa varandra att orientera sig i frågorna, å andra sidan kan det ha utgjort en begränsning eftersom det är möjligt att de två intervjuade påverkar varandras svar.

4.1 Marken

Gatumarkens tyngd löper som en röd tråd genom hela projektet. "Golvet" och gatulivet är viktiga huvudpunkter för Slakthusområdet eftersom det är det utrymme där de sociala interaktionerna kommer att äga rum. Det är en historisk planstruktur där gränserna mellan trottoar och trafikerad gata nästan är obefintlig, och skapar den karaktäristiska enhetliga gatumarken.

Ett resultat av detta är att gatustrukturen fått den interna benämningen som handläggare 2 berättar om:

Vi kallar det golvet, all markbeläggning i Slakthusområdet anspelar på funktion. Områdets funktionella historia [...] Så det finns idag inga kantstenar, utan golvet går från fasad till fasad.

Handläggare 1 instämmer och fortsätter:

Golvet ska kännas enhetligt, och idag lirar det väldigt bra med tanken att det är de gående som prioriteras. Kantsten läser man gärna av som att här är körbana och här är plats för de gående. [...] det är inga kantstenar egentligen, trottoarer, övergångsställen. Ett flöde av alla funktioner.

Även *handläggare 2* håller med om att det kändes viktigt att minska på kantstenen så gott det går, och låta golvet ha en kontinuerlig jämn nivå och säger:

Det är lite intressant med golvet, att se om man kan släppa de här invanda mönstren, för det är lite speciellt med asfalterade ytor med granitöar, så att det blir ett mönster.

Trots att de gående prioriteras i detta projekt berättar landskapsarkitekterna om de undantag som beror på framkomlighet, därför kommer vissa gator att behöva ha kantsten. Det handlar om områdets större kopplingar genom Slakthusområdet, där leverans och genomfart måste möjliggöras. Landskapsarkitekterna är överens om att det är golvet som står i centrum för det sociala livet i Slakthusområdet. Slakthusområdet ska bli en bilfri stadsdel där det ska råda parkeringsförbud och gångfartsgator ska prioriteras. Detta görs genom att planera mobilitetshus för att på så sätt få undan bilarna. Med mobilitetshus menas ett parkeringshus som förutom parkering har lokaler för kontor och service med mera.

Frågor som de berättar att de har behövt handskas med är bland annat kontrasterna. Det kommer vara många olika rytmer av stadsliv och karaktär i området, samtidigt som man ska förhålla sig till trafik som till exempel leveranser. Dessutom finns en mängd ledningar under gatumarken som inte möjliggör plats för fundament.

Vi tittar just nu på möbler som ska vara flyttbara, så de kan ändras över tid, men även på grund av de många ledningar som gör att vi inte får plats med fundament.

Ledningar i backen och trafikmått är några exempel på fastställda villkor i Slakthusområdet som en landskapsarkitekt inte kan förhandla kring utan måste anpassa sig till, som *handläggare 2* säger:

[...] även om det är en bilfri gata så måste snöröjning vara möjlig, och det måste finnas plats för räddningstjänster, och de tar väldigt stora mått.

Det planeras för ytor som lämnas fria till invånarna så att de kan sätta sin egen prägel på området, plats för exempelvis evenemang och konstutställningar. *Handläggare 2* menar att det krävs en balans och att det självklart finns även mer styrda funktioner och säger,

I Fållan är det mycket fokus på lek. Så då finns det många delar som är styrda med lekutrustning, men så finns det även delar som är mer öppna [...] de här oprogrammerade ytorna är väldigt viktiga.

Analys och diskussion

Landskapsarkitekterna är medvetna om golvet betydelse för de sociala interaktionerna. De resonerar över golvet framtida olika funktioner, och lägger störst vikt vid nödvändiga aktiviteter (Gehl 2011). När det gäller frivilliga och sociala aktiviteter nämner de flyttbar möblering men går inte in djupare i vilka funktioner möblerna är tänkta att ha. Diskussionen rör mest att möblerna ska kunna flyttas för att lösa tekniska problem till exempel framkomlighet för fordon.

Senare i diskussionen berättar de bland annat om Fållan där de pratar om hur viktigt det är med ytor som lämnas fria till invånarna. Samtidigt nämner en landskapsarkitekt vikten av balans mellan styrda och mer fria funktioner. Det skulle kunna tolkas i termer av Sennetts (2019) balans mellan *la ville* och *la cité*. De aktiviteter de ger exempel på skulle kunna kategoriseras i vad Gehl kallar frivilliga och sociala aktiviteter. Sennett (2019) menar att den här typen av öppet system lämnar frihet till oförutsedda förändringar. Sennetts (2019) tankar skulle kunna tyda på att oförutsägbara förändringar kommer att visa hur användarna rör sig runt på golvet när gatulivet väl flyttar in och på så sätt kan Slakthusområdet utvecklas i takt med invånarna och besökarna.

4.2 Flödet

För landskapsarkitekterna spelar även flödet en stor roll. De beskriver att trots att området inte kommer vara allt för tätt bebyggt i jämförelse med hur stadsdelar i

innerstaden ser ut så finns flera utmaningar. Till exempel pratar *handläggare 1* om tätheten,

Gågator och gångfartsområden, parkerna och torgen är ganska små i relation till hur mycket folk som kommer flytta in och vara verksamma.

En utmaning är att många olika flöden av människor kommer att samsas om utrymmet. Det innebär att det tidvis kommer vara mycket människor som ska vistas samtidigt på gatorna, samtidigt som den platsen även ska passa vardagslivets mer stilla rytm. *Handläggare 1* berättar om just dessa flöden,

En utmaning är att det är väldigt smala gator eftersom hela den befintliga strukturen sätter gatunätet, samtidigt som det ska fram mycket angöring av leveranser. Det behövs därmed utrymme för bil och de många ledningar i backen är även den en begränsning. Möbleringen ska vara trivsamt för människan både en vanlig tisdagsmorgon när man ska till jobbet, men även fungera en torsdagseftermiddag när det har varit ett stort event i Globen, och det är 50 000 evenemangsbesökare som kommer dit samtidigt.

Dessa flöden av människor behöver även kunna ta sig till platsen. Kopplingar med Slakthusområdets omgivning kommer att göras i olika former. Schaktningar för att skapa marksänkningar, nya cykelgångbroar och en ny tunnelbanestation tillkommer. Detta möjliggör för utomstående invånare att ta sig till platsen och är ett grundläggande behov för att sociala interaktioner ska kunna ske. Något som landskapsarkitekterna berättar har varit speciellt viktigt i just Slakthusområdet eftersom platsen i dagsläget inte har några tydliga kopplingar till omkringliggande bebyggelse. *Handläggare 1* berättar om några av de tillvägagångssätten,

Fällan den kopplar vi ihop med bergskanten och villaområdet med ett trappsystem. Det är en koppling som inte alls finns idag [...] Det kommer en ny gångcykelbro. Vägarna är som en väldig barriär, om man ska koppla detta till social hållbarhet. Rekreationen för de som kommer flytta hit kommer bli jättebra.

Något som *handläggare 2* bekräftar,

[...] Det är ju också ett sätt att stärka stadsdelen, att man tittar på kopplingen. Att man förstärker kopplingen

Många olika aktiviteter kommer att ske parallellt: kultur och nöjen, vardagsliv och arbetsliv. En bredd av besökare kommer att behöva samsas i gatulivet (på golvet). Både Gehl (2011) och Sennett (2013) är samstämmiga i att det här är en grundförutsättning för att sociala interaktioner ska ske.

Analys och diskussion

I diskussionen om flödet framgår det att landskapsarkitekterna är medvetna om sin roll för att skapa social interaktion. De diskuterar runt olika typer av aktiviteter, olika flöden av människor och hur platserna ska kunna passa för varje tillfälle, men också de begränsningar som planprogrammet medför. Gångator, torg och parker kommer att vara förhållandevis små. Det kan verka som ett problem, men Gehl (2011) menar att trängsel är något fördelaktigt, människor har tendens att vilja klumpas ihop. Landskapsarkitekterna nämner inte trängsel som en möjlighet utan snarare som en svårighet.

Landskapsarkitekterna nämner inte de problem som kan uppstå med ett allt för enhetligt och glest befolkat golv. Sennett (2019) pekar på de risker som är förknippade med detta enhetliga golv. Han anser att markörer är viktiga för att hjälpa människor att orientera sig i en sådan enhetlig miljö. Till exempel genom att installera sittplatser som vetter mot byggnaderna i stället för mot gatan. Detta är ett sätt att signalera byggnadens betydelse för de människor som passerar förbi. Kommer det faktum att det inte finns några tydliga landmärken, samt att gatorna på vissa ställen är breda att skapa en gleshet som minskar möjligheten för friktion och sociala interaktioner?

Landskapsarkitekterna visar att de lägger stor vikt vid en mångfald av kopplingar med Slakthusområdet för att skapa den önskade sammanhållna staden. Tillgänglighet är något som både Sennett (2019) och Ghel (2011) anser vara viktigt för de sociala interaktionerna.

4.3 Funktioner

Båda handläggarna ansåg att Slakthusområdets unika blandning av byggnader från olika tidsperioder är en viktig aspekt för att ge en känsla för platsens historia, och att det också är gynnsamt för det sociala livet. Något som *Handläggare 2* uttryckte:

Just att man bevarar så många befintliga byggnader, det tror jag kommer vara så positivt för stadsdelen i stort och man jämför med andra nya stadsdelar där man bygger i princip allt i en och samma period. Jag tror att den kulturhistoriska miljön kommer att vara väldigt gynnsam för det sociala livet.

Samtidigt som det kommer finnas en blandning ur ett historiskt perspektiv, kommer de nya bostäderna inte att uppnå samma variation. Som konstaterat tidigare är nyproduktion inte tillgängligt för alla på grund av de höga hyrorna (Weston 2021), och kan komma att bli en begränsning även i Slakthusområdet. Troligtvis kommer det att vara en socioekonomisk homogen grupp bland de boende i området. Trots

det tänker de båda landskapsarkitekterna att andra fastigheter med olika funktioner kommer att generera en annan typ av diversitet. Gymnasie-, grund- och förskolor samt Stockholms konstnärliga högskola ska byggas och dessutom tillkommer studentlägenheter och äldreboende. De skapar en variation av olika åldrar i området. Till dessa fastigheter kommer landskapsarkitekterna att planera offentliga utrymmen och som *Handläggare 2* uttrycker det ska många av dessa skolor samsas på samma ytor;

De har inte jättestora gårdar utan de befinner sig i kvarteren. Gymnasieskolan som ska byggas har fått kritik, just för att de inte har någon skolgård, utan enbart en liten takterrass. Parken Fällan kommer bli deras uteplats att samsas på, sen ligger även alla diverse skolor intill områdets större grönområden.

Slakthusområdets planprogram använder sig av begrepp som bland annat, ett rikt heterogent och integrerat stadsliv. Detta är något som landskapsarkitekterna har i åtanke under planeringen. *Handläggare 2* säger,

När man tittar på exempelvis parker och torg, då tänker vi mycket på målgrupper. Att det ska finnas aktiviteter för olika målgrupper. Dels så skapar man en vardagsmiljö för de som bor där, dels så skapar man målpunkter för besökare som kommer. Man ska skapa platser där människor vill vara, det gör man ju genom en bra gestaltning. En rumslighet, mikroklimat, trygghet... massa aspekter.

Landskapsarkitekterna är medvetna om att de inte kan styra allt i planeringen, och att mycket hänger på bland annat byggnaderna, till exempel på var entréerna kommer att befinna sig. *Handläggare 1* pratar om just detta,

[...] Ihop med det här andra pusslet, som landskapsarkitekter inte rör över. Vad som händer med byggnaderna och hur man kopplar byggnaderna utåt, samt vad sätter staden för krav på aktörerna, hur mycket de ska öppna upp husen och inte.

De menar vidare att det ligger i allas intresse att vilja öppna upp staden för ett socialt gatuliv. *Handläggare 2* säger,

På ett sätt tänker jag att det ligger i allas intresse. Byggherrens och vårt intresse. Det är mycket prat om lokaler och uteserveringar. Till exempel systemet med fickparker, som är indragna i kvarteren. Där finns det en fördelning mellan rofyllda, sociala och lekfulla stadsrum. I de sociala har vi ett önskemål där det gärna får vara någon lokal i anslutning till den här fickparken. Någon offentlig verksamhet av något slag, ett café eller vad det kan vara. Medan i de rofyllda fickparkerna där ser vi helst att det inte är så mycket lokaler.

Att se till att människors olika behov tillfredsställs och att tillgängliggöra olika sätt att socialisera sig är viktigt för de sociala interaktionerna. Något som *handläggare 2* talar om,

Det ska finnas möjlighet att hitta en plats. Lugna oaserna där de rofyllda har sittplatser, vegetation i sol och även skugga. Medan de sociala är lite mer öppna och de kanske har samlande objekt,

kanske någon vattenanläggning. De lekfulla så finns det oftast något lekfullt objekt. Rikta platserna. Man hittar de här platserna där man kan vara social och för sig själv.

Fastighetsgränserna är den bestämda gränsen mellan det privata och det offentliga, de gränser som landskapsarkitekterna arbetar med är något mer subtila och kom på tal under intervjun. Frågor som de handskas med är hur man skapar dessa indirekta gränser mellan det offentliga och semi-offentliga. Handläggare 1 pratar om dessa,

Vi formulerar mycket hur man hanterar gränserna, det privata, halvprivata, semi-offentliga, offentliga. För där blir fickparkerna, deras placering och lägen ganska svårt. För de ligger inkilade i kvarteren... vi pratar jättemycket om "hur ska vi få den här platsen att kännas offentlig?" och inte privat. Så man vet som besökare; att här får man vara, och gränsen sen in mot gården... hur skapar man de gränserna? Så man får den där chansen att mötas.

Vidare berättar landskapsarkitekterna om vilket sätt som de gått tillväga för att möjliggöra dessa olika tillfällen att mötas på, samt hur kommunikationen mellan andra aktörer varit nödvändig. Några exempel som bland annat *handläggare 2* talar om,

Den fickpark jag har arbetat med har det varit väldigt tydligt, där har vi placerat ett fysiskt hörn och även önskat om ett café [...] ganska ofta handlar det om en nivåskillnad som gör att det blir en ganska tydlig gräns. Det kan exempelvis vara en plantering. [...] Rent konkret så kan man säga att entrén till fickparken är väldigt viktig. Man jobbar med kanske en sittplats utanför entrén... så man successivt vågar sig in.

Att just säkerhetsställa att alla grupper välkomnas har varit en diskussion och tyder på en ambition att många olika människor ska få vistas i Slakthusområdets offentliga utrymmen. *Handläggare 1* säger bland annat,

Vi har mycket diskussioner med byggaktören, för att veta vart entréerna är. Hur planerar vi så inte platsen tas över av en uteservering. Så icke-betalande ska ha en plats att vara, just för att det är en offentlig plats man har rätt att vara på. En balansgång helt enkelt. [...] Känner man trygghet med att man får vara på en plats, känner vi att den sociala hållbarheten ökar. När man känner sig bekväm att... här får jag vara.

Analys och diskussion

Landskapsarkitekterna är mycket medvetna om vikten av att bevara de historiska aspekterna av Slakthusområdet, men utvecklar inte varför. Bevarandet av byggnader från olika tidsperioder fungerar som ett exempel på ett öppet system enligt Sennett (2013), där tillägg har skett allteftersom verksamheter och kulturmiljön har utvecklats (Stockholm Stad 2017). En icke-linjär förändring (Sennett 2013) som skapat den unika karaktär Slakthusområdet har idag.

Arkitekturen som landskapsarkitekterna rör över blir i detta fall ett viktigt komplement.

Vidare diskuterar landskapsarkitekterna vikten av olika aktiviteter för flera olika målgrupper och de för en nyanserad diskussion om privata, offentliga och semi-offentliga miljöer. De visar att de tänker på att få människor att känna sig inbjudna till miljöer i området. Detta är i stor utsträckning tankar som liknar Gehls (2011) teori. Som Gehl (2011) nämner är en variation av olika aktiviteter viktig för att sociala interaktioner ska ske. De nödvändiga aktiviteterna är platsens bostäder, kollektivtrafik och kontorsplatser, frivilliga aktiviteter i form av en stor variation av verksamheter och kulturevenemang. Verkställs detta även i resultatet finns en god grund till att många olika sociala aktiviteter kommer att kunna äga rum.

4.4 Projektledning

Givetvis är landskapsarkitekterna inte ensamma om att styra Slakthusområdets utformning. Många aktörer är involverade i planeringen av Slakthusområdet där alla arbetar utifrån det gemensamma planprogrammet för Slakthusområdet. Handläggare 1 berättar,

Kring rökeritorget, med mycket befintliga hus, vet man inte hur det ska bli än. Byggaktörerna har väldigt höga ambitioner för allt liv som ska finnas, men just eftersom man inte vet hur det ska bli vill man möjliggöra för att det ska finnas olika funktioner, vi kan inte programmera för hårt, exakt styra vad det ska användas till för vi vet inte om det kommer fungera om 3 år, 5 år, 10 år. Så här kan man lämna ett öppet rum för att det ska användas för de behoven. Det blir ju jätteviktigt.

Tanken att inte låta Slakthusområdet bli helt färdigställt uppmuntras av många aktörer och inte enbart en idé som kommer från landskapsarkitekterna. Något som krävt dialoger mellan diverse aktörer under planeringsskedet. *Handläggare 1* bekräftar detta genom att säga,

Stan är ju jätte-engagerad i att förutsätta, att man inte bygger en stad där man inte skapar möjligheter att "jacka" in i infrastrukturen. Att stan är ganska kreativ nu på ett annat sätt, de är med på diskussionen i planeringen av staden. Skapa möjligheter för det, som planprogrammet bottenar i.

Det arkitektkontor som handläggarna representerar är en av många delaktiga arkitektkontor i Slakthusområdet. På så sätt kommer området att präglas av många olika uttryck. Landskapsarkitekterna berättar att just deras byrå har hand om delar av gatumarken, men även fick-parker, parker, torg och resterande övrig allmän platsmark. De berättar även om gemensamma projekteringsmöten där flera aktörer samlas för att tillsammans planera området. Handläggare 2 berättar att det har varit en ambition att många olika kontor ska vara delaktiga.

Att inte ett kontor ska sätta prägel på ett helt område. Man vill få en mångfald.

Analys och diskussion

Som Sennett (2019) beskriver är båda arkitekterna medvetna om vikten av att inte försöka förutse alla användningsområden i ett öppet system ("vi kan inte programmera för hårt, exakt styra vad det ska användas till"). De är medvetna om vikten av att lämna ett öppet utrymme som användarna av platsen kan medskapa.

Sennetts (2019) tankar om *la ville* och *la cité* är ännu mer komplex än vad man kan tro eftersom stadsplanerare inte heller är en homogen grupp i sig. De behöver också möta friktion inom sin grupp. En fråga som uppstår är hur de olika aktörerna kommunicerar med varandra och om det finns ett gemensamt språk runt synsätt på social interaktion. Här finns möjligheter att utveckla gemensamma begrepp att förhålla sig till. Landskapsarkitekterna berättar inte om svårigheter att kommunicera sinsemellan förkommit.

5. Reflektion

Detta arbete har gjort det möjligt för mig att visa hur två arkitekter tänker på hur man organiserar sociala interaktioner genom ett konkret exempel. Flera allmänna slutsatser kan vara användbara för alla arkitekter som vill främja sociala interaktioner.

Undersökningen visar arkitekternas vilja att uppfylla förväntningarna hos de olika användarna av slakthusområdet. I detta projekt är det tydligt att arkitekterna är särskilt intresserade av Slakthusets invånares och besökares behov (till exempel när det gäller hanteringen av trafikflöden). De är i hög grad medvetna om sin betydelse för att främja sociala interaktioner och diskuterar till exempel gränsen mellan offentliga och semioffentliga miljöer (Gehl 2011). Båda landskapsarkitekterna är också medvetna om vikten av att inte försöka förutse alla användningsområden i ett öppet system (Sennett 2013). Studien visar att de två arkitekterna ofta agerar i enlighet med de koncept och rekommendationer som Gehl och Sennett föreslår när de diskuterar social interaktion.

Däremot saknas vissa begrepp och andra berörs bara ytligt till exempel vikten av markörer för att orientera sig på öppna platser (Sennett 2019), nyttan av att tydligt kategorisera olika typer av aktiviteter (Gehl 2011) och tanken att begreppet friktion ibland är av godo och ibland ett hinder (Sennett 2019). Med tanke på segregeringen av staden efter ekonomiska faktorer, men också för att hantera den oundvikliga friktionen mellan de två användargrupperna, de boende och de som kommer till området, utgör detta projekt en möjlighet att skapa unika sociala interaktioner. Här har landskapsarkitekterna kanske missat ett tillfälle att visa hur Slakthusområdet skulle kunna bidra till att främja samverkan mellan de här olika grupperna.

En fördjupad och gemensam förståelse för lämpliga teorier och begrepp skulle ge ett större spelrum för att handla. Om man betänker att flera arkitektkontor måste samordna sig med varandra verkar detta problem bli ännu mer relevant. Utan ett gemensamt språk för att tala om hur man skapar sociala interaktioner kan det vara svårt att nå en överenskommelse mellan flera aktörer. En bättre förståelse för och överenskommelse om de begrepp som Gehl och Sennett föreslår skulle till exempel hjälpa de olika aktörerna att förstå varandra. En lösning skulle vara att komma överens om vilka teorier och begrepp som är användbara före projektet. En annan lösning skulle vara att involvera expertis som kompletterar landskapsarkitektens expertis i utformningen av projektet, till exempel sociologer.

Referenser

- Andersson, R. Bråmås, Å. & Holmqvist, Emma. (2010) Counteracting Segregation: Swedish Policies and Experiences. *Housing Studies*. 25(2), 237-256.
<https://doi.org/10.1080/02673030903561859>
- Adams. C. W (2015). Conducting semi- structured interview. I: Joseph S. Wholey, Harry P. Hatry, Kathryn E (red). Newcomer. *Handbook of Practical Program Evaluation*. San Francisco: Jossey-Bass. (492-505).
<https://doi.org/10.1002/9781119171386.ch19>
- Bremberg, E. Slättman, H. Alarcón, P. (2015). *Skillnadernas Stockholm, kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, 2015*. Stockholm: Stadsledningskontoret.
<https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/utredningar-statistik-och-fakta/utredningar-och-rapporter/social-hallbarhet/skillnadernas-stockholm.pdf>
- Globala målen. (2021). 11, *Hållbara städer och städer*.
<https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> [2022-02-15]
- Globala målen. (2021). 10, *Minskad ojämlikhet*. <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-10-minskad-ojamlikhet/> [2021-03-07]
- Novus (2022). *Viktigaste politiska frågan*. <https://novus.se/om-novus/historia/> [2022-09-06]
- Rokem, J. Vaughan, L (2019). Geographies of ethnic segregation in Stockholm: The role of mobility and co-presence in shaping the ‘diverse’ city. *SAGE Journals*. 56(12). 2426-2446. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0042098018795561>
- Sennett, R. Översättning: Sjäodén. N. (2019). *Den öppna staden, en etik för byggande och boende*. Göteborg: Daidalos.
- Sennett, R (2013). *Richard Sennett, “Open city”*. [Video].
<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=eEx1apBAS9A> [2022-03-07]
- Gehl, J. (2011). *Life between buildings, using public space*. Washington DC: Island press.

Stockholm Stad. (2017). *Program för Slakthusområdet*. Dnr: 2010–20437. Stockholm: Stadsbyggnadskontoret.
<https://etjanst.stockholm.se/Byggochplantjansten/PresentPlan/GetFile?fileRecordNumber=6360635&journalNumber=2010-20437&fileName=Program%20f%C3%B6r%20Slakthusomr%C3%A5det%20-%20Godk%C3%A4nnandehandling>

Stockholms stad. (2022). *Slakthusområdet*. [Illustration].
<https://vaxer.stockholm/omraden/soderstaden/slakthusområdet/> [2022-08-08]

Weston, H. (2021). *Bekymrat läge på bostadsmarknaden - Stockholm har blivit för dyrt*.
<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/om-oss/pressrum/nyheter/nyheter---stockholm/2021-06-15-bekymrat-lage-pa-bostadsmarknaden---stockholm-har-blivit-for-dyrt.html> [2022-03-14]

Tack

Ett stort tack till min handledningsgrupp. Det har varit uppmuntrande stunder de få gånger vi fick möjligheten att träffas. Jag vill även tacka min handledare Sara Westerdahl som kommit med många goda råd, och som även stöttat min idé. Detta arbete hade inte varit fullständig utan de två landskapsarkitekter som ställde upp på min intervju. Det gav mig även ny inspiration till min egen resa inom landskapsarkitekturen, så ett stort tack till er också. Sist vill jag tacka mig själv för att jag inte gav upp, men att även den lärorika insikt att kunna acceptera; att ibland blir det inte riktigt som man tänkt sig.

Téa

Bilaga 1

Semistrukturerad intervju

Tvådelad

Del 1 - Vem är ni och hur arbetar ni för att främja sociala interaktioner?

- Hur länge har du arbetat på arkitektkontoret och vad har du för arbetsuppgifter?
- Social integration är en byggsten inom social hållbarhet, hur ser ni på social integration på eran arbetsplats?

Del 2 - Slakthusområdet

- Miljömässig och social hållbarhet har kommit att bli aktuella viktiga begrepp, vad känns viktigt för er gällande social hållbarhet i planeringsskedet av Slakthusområdet?
- I *Program för Slakthusområdet* nämns de potential för ett rikt, heterogent och integrerat stadsliv i Slakthusområdet hur upplever ni möjligheten att säkerhetsställa denna vision?
- Hur planerar ni för att möjliggöra sociala interaktioner mellan olika människor i Slakthusområdet?
- För att fortsätta på samma spår med sociala interaktioner, vad för potential och begränsningar har just Slakthusområdet som är en unik plats delvis tack vare dess kulturella värde och funktionsstyrda planstruktur?
- “I stadens budget slås fast att utvecklingen mot ett mer delat Stockholm ska vändas. Att Stockholm ska vara en sammanhållen stad utgör ett av fyra inriktningsmål för stadens verksamheter fram till 2018.” (Stockholm Stad 2017:6) - Hur ter sig eran roll som landskapsarkitekter till detta mål?

Bilaga 2

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap/Institutionen för stad och
land/Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna

SAMTYCKE OCH INFORMATION

2022-03-03

Samtycke och information för deltagande och personuppgiftsbehandling i studentarbete vid SLU

När du samtycker till att delta i studentarbete *Att främja sociala interaktioner som landskapsarkitekt* innebär det att Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) behandlar dina personuppgifter. Att ge SLU ditt samtycke är helt frivilligt, men utan behandlingen av dina personuppgifter kan inte studentarbetet genomföras. Denna blankett syftar till att ge dig all information som behövs för att du ska kunna ta ställning till om du vill ge ditt samtycke till att delta i studentarbetet och till att SLU hanterar dina personuppgifter eller inte.

Deltagande i studien är helt frivilligt och behandlingen av dina personuppgifter sker med stöd av den rättsliga grunden samtycke. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak, vilket dock inte påverkar den behandling som skett innan återkallandet. SLU är ansvarig för behandlingen av dina personuppgifter, och du når SLUs dataskyddsombud på dataskydd@slu.se eller via 018-67 20 90. Din kontaktperson för detta arbete är student: [Téa Capelle, teacapelle@gmail.com]. Du kan också kontakta handledaren: [Sara Westerdahl, sara.westerdahl@slu.se].

Vi samlar in följande uppgifter om dig: Intervjun spelas in, syftet för intervjun är att förstå hur landskapsarkitekter arbetar och ser på sociala interaktioner inom arbetet. Ändamålet med behandlingen av dina personuppgifter är att SLUs student ska kunna genomföra sitt studentarbete *Att främja sociala interaktioner som landskapsarkitekt* med god vetenskaplig kvalitet. Dina personuppgifter kommer ej överföras till andra organisationer eller företag utanför SLU.

Dina personuppgifter kommer att lagras till dess studentarbetet godkänts och betyget har registrerats i SLUs studieregister. Uppgifterna kommer därefter gallras. Uppgifter du lämnar kan komma att användas i vidare forskningssyfte och lagras i så fall av SLU enligt gängse forskningsmetod.

Om du vill läsa mer information om hur SLU behandlar personuppgifter och om dina rättigheter kan du hitta den informationen på www.slu.se/personuppgifter. Du har enligt lag rätt att under vissa omständigheter få dina uppgifter raderade, rättade,

Postadress: Sveriges lantbruksuniversitet, Box 7070, 750 07 Uppsala	Tel: 018-67 10 00 (vx)
Besöksadress: Ulls hus, Almas allé 8, Uppsala	Mobilnr: 070-516 15 03
Org nr: 202100-2817 www.slu.se	teacapelle@gmail.com

begränsade och att få tillgång till de personuppgifter som behandlas, samt rätten att invända mot behandlingen. Om du har synpunkter kan du kontakta integritets- och dataskyddsfunktionen: dataskydd@slu.se. Du kan vända dig med klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, imy@imy.se eller 08-657 61 00. Du kan läsa mer om Integritetsskyddsmyndighetens tillsyn på <http://www.imy.se/>.

Jag samtycker till att delta i detta studentarbete och till att SLU behandlar personuppgifter om mig på det sätt som förklaras i denna text, inklusive känsliga uppgifter om jag lämnar sådana.

Underskrift

Plats, datum

Namnfortvliende

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

- <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.